

N:o 7.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 27 februari 1892.
— — — — Andra Kammaren den 27 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af dels genom framställning af justitieombudsmannen, dels genom motion väckta förslag om ändrad lydelse af 102 och 140 §§ i konkurslagen den 18 september 1862.

(Lagutskottets utlåtande n:o 6).

Till Konungen.

Efter det i 101 § af konkurslagen föreskrifvits att, derest i en konkurs framställt ackordsförslag vid sammanträde inför rättens ombudsman antages af borgenärerna eller, till följd deraf, att jäf mot någon af de röstberättigades fordringar gjorts, vid sammanträdet ej kan afgöras, huru vida förslaget är att såsom antaget eller förkastadt anse, förslaget skall, jemte det vid sammanträdet förda protokoll och den upprättade förteckningen å de röstberättigade borgenärerna, sist inom en vecka af ombudsmannen till rätten eller domaren inlemnas för att af rätten pröfvas, stadgas i 102 §, sådant detta lagrum för närvarande lyder:

»Då, på sätt i nästföregående § sagdt är, ackordsförslag till rättens pröfning inkommit, utsätte rätten eller domaren genast dag, då ärendet

skall vid rätten förekomma och låte den dag kungöras, såsom i 89 § föreskrifvet är.

Vill borgenär, på de i 104 § omförmälda grunder, fastställelse af ackordet bestrida; göra det skriftligen hos rätten eller domaren sist en vecka förr än ärendet skall vid rätten förekomma.»

140 § i konkurslagen har för närvarande följande lydelse:

»Är gäldenär, hvars egendom till konkurs afträdes, gift; varde hustrun kallad till det förhör, som i 39 § omförmäles. Rätten förordne ock god man att hustrun biträda. Då rättegångsdag å landet ej inträffar inom en månad före inställedagen; ege domaren god man tills vidare förordna: anmäle dock förhållandet nästa rättegångsdag.»

Ändring i ofvan anförda två lagrum har vid innevarande Riksdag föreslagits dels beträffande båda lagrummen af justitieombudsmannen uti hans embetsberättelse, dels ock i fråga om 140 § af enskild motionär. Till stöd för sin framställning om ändring af 102 § konkurslagen har justitieombudsmannen anført, hurusom ett af konkurslagens främsta syftsmål vore att åstadkomma en så skyndsam handläggning af konkursärenden som möjligt. De i 102 § gifna bestämmelser afsåge äfven, att ackordsförslag, som till rättens pröfning hänskjutits, måtte blifva så snart ske kunde pröfvadt och ackordsfrågan slutligen afgjord. Men såsom dessa bestämmelser blifvit affattade, innehölle de icke någon ovilkorlig föreskrift derom, att domstol, när ackordsärende å derfor kungjord dag förekomme, äfven borde vid samma tillfälle så vidt möjligt meddela hufvudsakligt beslut i ärendet. Sådant framginge ej heller med tydlighet af öfriga bestämmelser i konkurslagen angående ackord. Efter hvad justitieombudsmannen sport, plögade ock stundom så förfaras, att, sedan ett till rättens pröfning hänskjutet ackordsförslag förekommit å den för ärendet kungjorda rättegångsdag af ett lagtima ting, domstolen icke vid samma tillfälle afkunnade hufvudsakligt beslut i ärendet, utan i stället tillkännagåfve, att beslutet komme att meddelas å viss dag af annat sammanträde under tinget eller å den dag, då tinget skulle afslutas, hvilket ofta kunde medföra flera månaders uppskof med ärendets afgörande. I ett särskildt fall hade klagomål hos justitieombudsmannen anförts deröfver, att på sådant sätt fastställelse af ett utaf borgenärerna antaget, till häradsrätts pröfning hänskjutet ackordsförslag fördröjts mera än fem månader efter den dag, då ärendet enligt utfärdad kungörelse hos rätten förekommit. Ärendet förekom nemligen å en af rättegångsdagarne vid vintertingets början i februari, och till-sades dervid, att yttrande skulle meddelas vid tingets slut, hvilket inträffade den 31 juli.

Tydligt vore, att allvarsamma förluster och olägenheter såväl för gäldenärer som för borgenärer kunde uppstå, derest det slutliga afgörandet af ackordsfrågor, som hänskjutits till rättens pröfning, på sådant sätt utan tvingande skäl längre tid uppehöles. Då rätten på förhand finge kännedom såväl om sjelfva ackordsförslagets innehåll och borgenärernas beslut som om de grunder, på hvilka borgenärer till äfventyrs bestrede fastställelse, borde i allmänhet pröfningen af ackordsförslag icke vara synnerligen besvärlig eller tidsödande. Rätten torde därför vanligen kunna samma dag, då ackordsärendet hos rätten förekommit, meddela hufvudsakligt beslut. Härifrån borde dock göras undantag för det i 105 § konkurslagen omförmälda fall, att rätten först måste döma öfver tvistiga fordringsanspråk i konkursen, innan afgöras kan, huru vida ackordsförslaget må anses vara af borgenärerna antaget eller icke, och något eller några af dessa fordringsanspråk äro, på sätt i 75 § konkurslagen omförmäles, beroende på utredning inför rätten, så att rätten antingen icke kan vid samma tillfälle deröfver döma eller ock anser sig behöfva rådrum för domens afkunnande. Utom i sådant fall borde det icke vara medgifvet för domstolen att uppskjuta meddelandet af hufvudsakligt beslut i en till dess pröfning hänskjuten ackordsfråga till annan dag än den, då ärendet vid rätten förekommit, eller, i händelse domstolens tid skulle vara af andra måls och ärendens handläggning å denna dag alltför strängt anlita, senast nästa dag.

I fråga vidare om 140 § i konkurslagen har justitieombudsmannen erinrat om den skiljaktighet, konkurslagen och boskilnadsförordningen sinsemellan företedde derutinnan, att enligt konkurslagen god man nödvändigt skulle förordnas för gäldenärens hustru, under det att boskilnadsförordningen lemnade åt hustru att sjelf bestämma, om hon behöfver biträde af någon god man. För denna olikhet funnes, så vidt justitieombudsmannen kunde inse, icke någon verklig rättsgrund.

När boskilnadsansökning af hustru gjordes utan sammanhang med konkurs, vore någon god man ännu icke förordnad för henne. Hon kunde således dervid icke påräkna biträde af sådan, utan ansökningen måste göras af henne på egen hand eller med den hjälp hon eljest kunde bereda sig. Då hustru i detta fall icke hade biträde af god man och det vidare vore öfverlemnadt åt henne att pröfva, om hon behöfde sådant biträde för utförande af sin talan eller för att förvalta egendom, som kunde tillfalla henne, torde det vara lämpligt att, äfven när konkurs inträffat, frågan om förordnande af god man för henne gjordes beroende af hennes önskan.

Under sina embetsresor hade justitieombudsmannen vid gransk-

ning af de hos underrätterna förda konkursförteckningar iakttagit, att i konkurser förordnanden vanligen utfärdas för någon person att vara god man för gäldenärens hustru. En eller annan gång hade sådant likväl icke skett. På justitieombudsmannens erinran, att bestämmelsen i 140 § konkurslagen vore ovilkorlig, hade justitieombudsmannen då fått till svar, att i en mängd konkurser med obetydliga eller inga tillgångar åtgärden vore onödig, helst när det numera vore öfverlemnadt åt hustru att i boskildnadsfall utom konkurs sjelf pröfva, om hon behöfde god man eller icke. Vid samtal med underdomare, hvilka städse vid konkurs förordnade god man för gäldenärens hustru, hade justitieombudsmannen ock erfarit, att de väl gjort sådant på grund af konkurslagens bud, men ansåge åtgärden ofta vara obehöflig.

Hvad justitieombudsmannen sålunda anfört, syntes honom ådagalägga lämpligheten af sådan ändring i 140 § konkurslagen, att öfverensstämmelse i berörda hänseende mellan konkurslagens och boskildningsförordningens föreskrifter åstadkommes.

Slutligen har i ofvan omnämnda, inom Riksdagen väckta framställning rörande ändring af sist anförda lagrum erinrats, huru som genom konkurslagen den 18 september 1862 den nyhet infördes, att vid handläggning af konkurser å landet åtskilligt, som förut tillhört häradsrätten, lades på domaren ensam. Denne hade sålunda fått befogenhet att utan biträde af nämndemän hålla det förhör, hvarvid bouppteckningens rättighet skulle af gäldenären beedigas, och att dervid utfärda förordnanden för dem, hvilka utsågos att såsom gode män förvalta gäldbundna boet, äfvensom att nämna viss person till rättens ombudsman i konkursen. Vid samma förhör skulle äfven, i den händelse gäldenären vore gift, någon förordnas att såsom god man biträda gäldenärens hustru; men af allt, som vid nämnda förhör kunde och borde förekomma, hade detta ensamt blifvit undantaget från domarens befogenhet, och i 140 § föreskrefves, att rätten skulle förordna god man att hustrun biträda, med det undantag att, då rättegångsdag å landet ej inträffade inom en månad före inställedagen, domaren egde att god man tills vidare förordna, med skyldighet dock att anmäla förhållandet nästa rättegångsdag.

Underligt förefölle det i sanning, att, under det i alla de konkurser, der rättstvister icke uppstode eller ackordsförslag ej skulle af rätten pröfvas, domaren hade sig anförtrodd hela konkursens handläggning i öfrigt, honom icke betrodde den enkla åtgärden att förordna god man att gäldenärens hustru biträda, i händelse hon ville söka boskildnad.

Denna kvarlefva från ett i öfrigt öfvergifvet åskådningssätt måste

anses synnerligen oegentlig, och erfarenheten hade ådagalagt, att bestämmelsen väl kunde åstadkomma besvär och oreda, men alls intet gagn.

Då nu justitieombudsmannen hemställt om den ändring i förvarande lagrum, att god man skulle förordnas för gäldenärens hustru, endast när hon sådant begärde, och en dylik begäran borde framställas vid det så kallade första förhöret, hvilket å landet i de flesta fall icke hölles af rätten, utan af domaren, torde det vara billigt, att denna enkla sak finge afgöras genast utan att hänskjutas till rätten.

Beträffande först justitieombudsmannens framställning i fråga om 102 § konkurslagen finner Riksdagen lika med justitieombudsmannen och på de af honom anförda skäl önskligt, att en uppkommen ackordsfråga snarast möjligt bringas till slut. Der ett ackordsförslag icke blifvit i föreskrifven ordning bestridt, torde i regel svårighet icke möta att omedelbart efter ärendets föredragning eller åtminstone före de pågående rättsförhandlingarnas afslutande företaga frågan till afgörande. Är deremot ackordet bestridt t. ex. på den grund, att anledning förefinnes, att gäldenär hemligen gynnat någon borgenär vid ackordet eller att annat svek dervid egt rum, kan rätten lätt nog blifva nödsakad att pröfva ett mången gång inveckladt bevismaterial, och ehuru efter dettas förbringande ärendet onekligen kan vara i det skick, att det *kan* företagas till afgörande, synes likväl ärendets egen vikt bjuda, att man ej äfventyrar, att ett hastigare afgörande deraf sker på bekostnad af pröfnings omsorgsfullhet. Att sålunda, såsom justitieombudsmannen föreslagit, i ämnet meddela en undantagslös föreskrift har icke syntts Riksdagen fullt lämpligt, då på sätt nyss blifvit antydt, omständigheter kunna förefinnas, som göra ett omedelbart afgörande af ackordsfrågan omöjligt eller åtminstone förenadt med stora svårigheter. Justitieombudsmannen har visserligen sjelf föreslagit, att lagen borde tillåta längre rådtrum i det i konkurslagens 105 § omförmälda fall, att rätten vid pröfning af ett ackordsförslag finner utgången af borgenärernas omröstning öfver förslaget blifva olika, då de röster, som afgifvas för tvistiga fordringar, inberäknas och då de icke beräknas, men det i sådant afseende af justitieombudsmannen gjorda tillägg till det af honom föreslagna nya momentet af 102 § har syntts Riksdagen sakna egentlig betydelse, då ju ackordsfrågan vid de i 105 § omförmälda förhållanden svårligen kan sägas vara i det skick, som förslaget förutsätter.

Hvad härefter vidkommer justitieombudsmannens framställning beträffande 140 § konkurslagen, torde, på sätt justitieombudsmannen anført, någon verklig rättsgrund icke finnas för den skiljaktighet i bestämmelserna om godmanskap för hustru, som konkurslagen och bo-

skilnadsförordningen för närvarande framte. Den inom Riksdagen väckta framställningen i fråga om sistnämnda lagrum har slutligen syntes Riksdagen på ett lyckligt sätt suppleras justitieombudsmannens ändringsförslag och derjemte vara både ändamålsenlig och betryggande.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, har Riksdagen för sin del antagit följande

Lag

angående ändrad lydelse af 102 och 140 §§ i konkurslagen den 18 september 1862.

Härigenom förordnas, att 102 och 140 §§ i konkurslagen den 18 september 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse:

102 §.

Då, på sätt i nästföregående § sagdt är, ackordsförslag till rättens pröfning inkommit, utsätte rätten eller domaren genast dag, då ärendet skall vid rätten förekomma, och låte den dag kungöras, såsom i 89 § föreskrifvet är.

Vill borgenär, på de i 104 § omförmälda grunder, fastställelse af ackordet bestrida; göre det skriftligen hos rätten eller domaren sist en vecka förr än ärendet skall vid rätten förekomma.

Då ärendet är i det skick, att rätten kan ackordsförslaget till afgörande företaga, skall rätten öfver detsamma genast eller sist nästa dag meddela yttrande, der ej särskilda omständigheter oundgängligen kräfva längre rådrum.

140 §.

Är gäldenär, hvars egendom till konkurs afträdes, gift; varde hustrun kallad till det förhör, som i 39 § omförmäles. Rätten eller domaren å landet, om förhöret hålles inför denne, förordne då, derest hustrun det begär, god man att henne biträda.

Stockholm den 27 februari 1892.

Med undersåtlig vördnad.